

การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมบูรณาการกับวงจรคุณภาพ PDCA EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION BASED ON THE CONCEPT OF INTEGRATED MULTICULTURAL EDUCATION WITH PDCA QUALITY CYCLE

กฤติมา หาญมนตรี Krittima Hanmontree
โรงเรียนวัดรัง Watrung School, Thailand
Corresponding Author Email: Krittima.H@hotmail.com

Article Received: March 03, 2025. Revised: March 27, 2025. Accepted: March 28, 2025.

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยการนำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ เนื่องด้วยการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างวัฒนธรรม ต่างเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันให้สามารถเรียนร่วมกันได้ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การจัดหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของเพื่อนคนอื่น ๆ เรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อกัน ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อเป้าหมายสำคัญคือ การฝึกผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่พร้อมจะอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม รวมถึงการลดอคติและการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ประองตอง ยอมรับในความแตกต่าง บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การศึกษาพหุวัฒนธรรม, วงจรคุณภาพ

Abstract

This research article aimed to present educational management according to the concept of multicultural education by using the PDCA. This was because in schools with students from different cultures, races or ethnic groups, different languages, religions, traditions and lifestyles to be able to learn together was a process that requires cooperation starting from organizing the curriculum, organizing teaching and learning activities, creating an environment in the school both in the classroom and outside the classroom to create correct knowledge and understanding about one's own culture and the culture of others, to learn to accept cultural differences, to be free from prejudice and discrimination against each other. It consisted of academic administration, budget administration, personnel administration, and general administration with the main goal of making learners citizens who were ready to live

in a society with diverse cultures, to reduce prejudice and discrimination, which would allow school administrators, teachers, students, parents, communities, and society to live together with love, unity, reconciliation, to accept differences and to manage effectively and sustainably.

Keywords: Educational Institution Administration, Multicultural Education, PDCA

บทนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวิถีชีวิต โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ความหลากหลายนี้ส่งผลให้จำนวนนักเรียนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่เรียนร่วมกับนักเรียนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนและครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนจากหลากหลายชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ซึ่งประเทศไทยมีนโยบายของสภามันคงแห่งชาติดีที่ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความรักความสามัคคีของคนในชาติ โดยส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีวัด โบสถ์ มัสยิด และศาสนสถานอื่นๆ เป็นศูนย์กลางคุณธรรม และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็กล่าวถึงการเสริมสร้างจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และในมาตรา 6 กล่าวถึง การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยมีโรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม รับผิดชอบต่อสังคมและให้บริการสังคมชุมชน

การบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกัน เรียกว่า “การศึกษาพหุวัฒนธรรม” (Multicultural Education) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ปกครอง จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากต่างเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของเพื่อนคนอื่นๆ เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อกัน การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เป้าหมายสำคัญ 2 ประการคือ 1) การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จ หรือได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน และ 2) การส่งเสริมให้นักเรียน มีความอดทนอดกลั้น และเกิดการยอมรับเคารพในความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรม หรืออาจสรุปได้ว่าการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญ คือ การฝึกนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่พร้อมจะอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม รวมถึงการลดอคติและการเลือกปฏิบัติตนเอง ในขณะที่ อมรวิรัช นาคทรพร (2549) กล่าวว่า การทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความหลากหลายและความงดงามของความหลากหลาย การสอนให้เด็กนับถือในความเป็นมนุษย์ที่มีความแตกต่างในแต่ละวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และการนับถือศาสนานั้นเป็นสิ่งสำคัญการเริ่มต้นจากการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียน จะเป็นรากฐานสำคัญที่จะขยายออกไปสู่สังคม ประเทศชาติ และโลกใน

อนาคต ครูควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้เกิดขึ้นในเด็ก และอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดความรักความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับนักการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐบาลในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ความต้องการและวิถีชีวิตของผู้คนที่ประกอบไปด้วยชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และระดับของศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศักยภาพของผู้เรียนรวมถึงบุคคลในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มาจากพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน Kavanaugh ได้กล่าววาทะสำคัญดังกล่าวว่าขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง (A. L. Kavanaugh, 2005) ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่ แตกต่างกันของผู้เรียน และต้องสามารถแสดงภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม (Multicultural leadership) ต่อภาวะการณ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (C. Riehl, 2000) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ ทิพรัตน์ และคณะ (2543) ที่พบว่า การจัดพหุวัฒนธรรมศึกษามีความละเอียดอ่อนในแง่ของบริบททางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา และยังบ่งชี้ให้เห็นถึงความท้าทายของผู้นำในการสร้างให้เกิดความปรองดองและตระหนักในหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำในการสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของไข่มุก อุทยานวลี, บรรจง พำรุงแสง และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2554) ที่พบว่า ระบบการศึกษาได้รับผลกระทบจากกระแสวัฒนธรรมภายนอกทั้งการศึกษาโดยนโยบายของรัฐอิทธิพลจากต่างประเทศทำให้การเรียนรู้ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้แบบสากลโดยมีรัฐเข้ามาจัดการศึกษาและโรงเรียนกลายเป็นสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของผู้คนหลากหลายวัฒนธรรม

ในบทความนี้จะนำเสนอ แนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ความหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรม หลักการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม การบริหารสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) และการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งจะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรม บริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ปรองดอง ปราศจากความขัดแย้ง ยอมรับในความแตกต่างทางแนวความคิดและแนวปฏิบัติ เกิดความเสมอภาค เคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน

แนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปบางประเทศ สืบเนื่องจากการรับประชากรจำนวนมากจากประเทศอื่นให้สามารถย้ายถิ่นฐานอย่างถาวร ประชากรที่อพยพย้ายถิ่นดังกล่าวต้องเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมายและระเบียบปฏิบัติใหม่ แต่ประชากรกลุ่มดังกล่าวก็มีได้ทอดทิ้ง ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนาเดิม แม้ระยะแรกๆ ประชากรเจ้าของประเทศจะไม่ยอมรับเชื้อชาติ และวัฒนธรรมอื่น แต่ต่อมาเมื่อมีการให้การศึกษาในเรื่องสิทธิของมนุษยชน (Human

Rights) ของแต่ละบุคคลมากขึ้น ประชากรผู้อพยพย้ายถิ่นก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น ทำให้เรื่องของพหุวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ไม่เพียงแต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในทวีปยุโรปเท่านั้น แต่รวมไปถึงประเทศต่างๆ ทุกทวีปทั่วโลก อาจจะกล่าวได้ว่า แทบทุกประเทศในโลกจะประกอบด้วยชนที่อยู่ดั้งเดิม ชนกลุ่มน้อยและหรือกลุ่มอพยพย้ายถิ่นที่มีภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และความเป็นอยู่ต่างกัน ประกอบอาชีพ อยู่อาศัย และเป็นพลเมืองของอีกประเทศหนึ่งเป็นการถาวร อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และถึงแม้จะอยู่ห่างไกลกันจากที่อยู่อาศัยเดิม แต่ก็ยังสามารถเดินทางไปเยี่ยมกันหรือส่งข่าวถึงกันโดยสะดวก

การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) จึงหมายถึงกระบวนการให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษาจะต้องช่วยให้เด็ก เยาวชน ประชาชนเข้าใจ ไม่รังเกียจ และยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของความเป็นชนกลุ่มน้อย ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ ความเป็นอยู่ เพศ (โดยเฉพาะสตรีในบางประเทศ) ที่อาจจะไม่ได้รับความเท่าเทียมกันในบางเรื่อง ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องหาวิธีการให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป เข้าใจ และค่อยๆ ซึมซับ ยอมรับความแตกต่างดังกล่าว สถานศึกษาส่วนใหญ่จะกำหนดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และจัดกิจกรรมต่างๆ เสริมสร้างความเข้าใจ กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนของชนกลุ่มน้อยได้แสดงออกเพื่อให้เด็กกลุ่มใหญ่ได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อที่มีหลากหลาย ถือเป็นการให้การศึกษามีมุมมองกว้างขวาง แตกต่างไปจากเดิมที่เน้นวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของกลุ่มประชาชนกลุ่มใหญ่แต่เพียงอย่างเดียว ประเทศไทยมีกลุ่มประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีสถานะเชิงพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะจังหวัดที่มีชนกลุ่มน้อยอยู่อาศัย หรือจังหวัดที่เป็นเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ รวมทั้งจังหวัดในเขตภาคกลาง นอกจากนั้นในพื้นที่เขตเมืองใหญ่ ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งทุนหรือร่วมทุน จากบริษัทหรือกลุ่มบุคคลจากต่างประเทศ ก็จะมีประชากรกลุ่มหนึ่งเป็นชาวต่างประเทศที่มีภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างจากคนไทย พักอาศัยอยู่ การศึกษาพหุวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในสถานศึกษาระดับพื้นฐานและรวมถึงในการศึกษาระดับอุดมศึกษาถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปลูกฝังความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างตั้งแต่ยังเด็ก ช่วยลดอคติ ลดความรู้สึกเหยียดหยามและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยการส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับความหลากหลาย และส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน ครูอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม สร้างความตระหนักให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกคนเห็นความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม เพื่อสร้างสังคมที่เปิดกว้างและเท่าเทียม มองทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยการลดความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม และมีวิธีการสอนที่เหมาะสมและแยบยล เพื่อถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ช่วยให้ทุกคนในสังคมเข้าใจซึ่งกันและกัน และไม่นำความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ และความเชื่อไปใช้ในทางที่ผิด (อติปัทย์ คลี่สุนทร, 2568)

สรุปได้ว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรมเริ่มเป็นที่สนใจในสหรัฐอเมริกาและยุโรปช่วงปี พ.ศ. 2500 จากการอพยพย้ายถิ่น ทำให้เกิดสังคมที่หลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา การศึกษาพหุวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง ส่งเสริมความเท่าเทียม ลดอคติ สร้างสังคม

ที่สงบสุข โดยครูอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ประเทศไทยเองก็มีประชากรหลากหลายกลุ่ม การศึกษาพหุวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ความหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรม

การศึกษาพหุวัฒนธรรมคือแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาและเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อที่จะเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันการศึกษา ให้นักเรียนแต่ละเพศ นักเรียนพิเศษ นักเรียนกลุ่มเชื้อสายต่างๆ กลุ่มสีผิว และกลุ่มวัฒนธรรมทั้งหลายได้มีความเสมอภาคกันในด้านความสำเร็จในการเรียน (Banks J. A. and Cherry A. McGee Banks, 1989) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ช่วยเตรียมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจกันมีความร่วมมือร่วมใจกันมองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน ความเสียสละและความยุติธรรม การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้ต้องการนำไปสู่ความแตกแยก การพัฒนาความเข้าใจ การพึ่งพาอาศัยระหว่างกลุ่มคนอาศัยการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการแบ่งแยกทางสังคมนั้น เกิดจากการขาดวิจาร์ณญาณของคน การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจำเป็นสำหรับทุกโรงเรียน ไม่ใช่โรงเรียนที่มีเด็ก และ/หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมเท่านั้น เพราะทั้งนักเรียนและทุกคนจะเป็นต้อง แลกเปลี่ยนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชาติเดียวกัน เพื่อความเข้าใจกันและพึ่งพาอาศัยกัน (Cortes, C.E., 1996) สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกรินทร์ สังข์ทอง (2551) ที่ได้กล่าวว่า พหุวัฒนธรรมศึกษา คือ แนวคิดและแนวปฏิบัติทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้คนในสังคมมีความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค มีเสรีภาพ และรักศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างกัน โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ที่จัดการเรียนการสอนและเตรียมผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่าง มั่นมั่นบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์ เข้าใจยอมรับและเคารพความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ สัญชาติ สถานะทางสังคม ความสามารถ และบทบาททางเพศ ตลอดจนประสบความสำเร็จทางการเรียนและสามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่แบ่งแยกชนชั้นและวรรณะ และสอดคล้องกับแนวคิดของบัญญัติ ยงยวน (2550) ที่มีมุมมองต่อวัฒนธรรมศึกษาว่าเป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบไปด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกัน เช่น เชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ ชั้นทางสังคม กลุ่มภูมิภาค กลุ่มความต้องการพิเศษ โดยปัญหาของกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวได้รับการตีแผ่และเปรียบเทียบซึ่งสภาพแวดล้อมทั้งหมดในโรงเรียนจะได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มนักเรียนต่างวัฒนธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงที่ว่าอคติ การแบ่งแยกและความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของกลุ่มคนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง

สรุปได้ว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรมคือแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการศึกษาที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมเสมอภาค และเคารพความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาซึ่งมีผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม เช่น เชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ชั้นทางสังคม และความต้องการพิเศษอื่นๆ ได้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเชิงวิพากษ์ ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ ลดความขัดแย้งระหว่างกัน เพื่อให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

Bank A. James (1994) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาพหุวัฒนธรรมว่า “Education within a pluralistic society should affirm and help students understand their home and community cultures” “การให้การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมของตนเอง พร้อมทั้งยอมรับและเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่นด้วย” การจัดการศึกษาของโรงเรียนพหุวัฒนธรรมสามารถจำแนกได้เป็น 4 มิติ คือ 1) การสร้างโอกาสที่เท่าเทียม ให้ความยุติธรรม ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาของผู้เรียนที่มาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม สภาพร่างกาย 2) การปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม 3) การปรับเนื้อหาในบทเรียนเพิ่มความสำคัญกับวัฒนธรรมต่างๆ และ 4) การปรับทัศนคติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. การสร้างโอกาสที่เท่าเทียม ให้ความยุติธรรม ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาของผู้เรียนที่มาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม สภาพร่างกายความเท่าเทียมในที่นี้ หมายถึงความเท่าเทียม ทั้งโอกาสของการได้รับการศึกษา และความเท่าเทียมของโอกาสในการประสบความสำเร็จทางการศึกษา ดังนั้น จึงต้องมีการปรับวิธีการ สอน และนโยบายการจัดการศึกษาให้เอื้อต่อผู้เรียนทุกกลุ่มวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและ เท่าเทียมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม ซึ่งหากนำไปใช้ในโรงเรียนจะช่วยแก้ปัญหาความไม่เสมอภาค อย่างที่ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มประสบอยู่ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ลำเอียง ยอมรับความแตกต่าง มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างเท่าเทียม สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกัน (บัญญัติ ยงยวน, 2550)

2. การปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม เพื่อจัดการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมและการยอมรับของผู้เรียนในทุกกลุ่มวัฒนธรรม โดยโรงเรียนควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งครอบคลุมแนวทางการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม และการสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพหุวัฒนธรรมศึกษาที่มีต่อผู้เรียน สิ่งสำคัญคือการปรับทัศนคติและความเชื่อของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอน ที่ต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนทุกคน โรงเรียนที่มีบุคลากรหลากหลายในเชื้อชาติ เพศ ศาสนา และสภาพร่างกาย จะช่วยสะท้อนนโยบายด้านพหุวัฒนธรรมศึกษาของโรงเรียน หลักสูตรควรปรับให้สะท้อนมุมมองของชนกลุ่มน้อย เทคนิคการสอนควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนควรสะท้อนประสบการณ์และประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนชาติต่างๆ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการตรวจสอบประเมินผลอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ฐิตินดี อพัทธนานนท์, 2551)

3. การปรับเปลี่ยนเนื้อหาในบทเรียนเพิ่มความสำคัญกับวัฒนธรรมต่างๆ สามารถกระทำได้ 4 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับเพิ่มคุณค่า (The Contribution Approach) คือ การเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าไปในบทเรียน 2) ระดับการเสริมเติม (The Additive Approach) คือ การเพิ่ม หรือเสริมสิ่งที่ขาดหายไป ในหลักสูตร เนื้อหา สำคัญ แก่นของเรื่องเข้าไปโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตร 3) ระดับการเปลี่ยนแปลง (The Transformation Approach) คือการปรับเปลี่ยนเนื้อหาในหลักสูตรทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาทั้ง

ในประเด็นของเหตุการณ์ แนวคิดที่ต้องมีความสอดคล้องกับผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย 4) ระดับการปฏิบัติการทางสังคม (The Social Action Approach คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียนและชุมชน โดยนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม

4. การปรับทัศนคติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ว่าผู้เรียนจะมาจากวัฒนธรรมใดก็ตามครูจะต้องมีทักษะ 3 ประการ คือ 1) รู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน มีความเห็นอกเห็นใจ 2) มีความใส่ใจผู้เรียนทุกคน ไม่ดูถูกดูแคลน 3) ปฏิบัติและกระทำต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมเสมอภาค จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความเท่าเทียมจากครูอย่างแท้จริง (Bank A James, 1994)

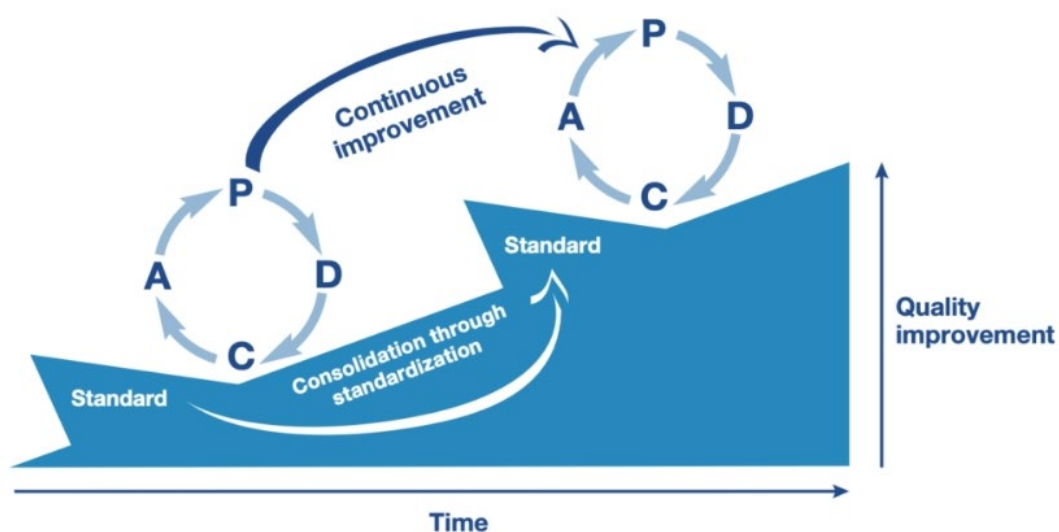
ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ รสสุคนธ์ เนาบุตร (2558) ที่พบว่า การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมพหุวัฒนธรรมชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1) การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านป่าละอูส่งผลให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดขึ้นในชุมชนมากมาย จึงควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น 2) กิจกรรมเสริมหลักสูตร กระตุ้นส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้เด็กไทยและเด็กต่างด้าวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาขนบประเพณี และวิถีชีวิต ส่งเสริมให้โรงเรียนชักนำให้ผู้ปกครองกลุ่มเชื้อชาติวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น 3) บรรยากาศภายในโรงเรียน เป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายในโรงเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โดยเน้นที่บรรยากาศของความเสมอภาค ความยุติธรรมความเป็นประชาธิปไตย และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ครูควรมีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้าช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาจะทำตามลำพังไม่ได้ นั่นคือต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้ชุมชนเกิดการยอมรับ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสถานศึกษา 5) การเสริมสร้างลักษณะพหุวัฒนธรรมในชุมชน มีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันใน และเรียนรู้จากกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม เปิดโอกาสให้คนทุกวัฒนธรรมได้แสดงความคิดเห็น ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมของตนและอย่างเสมอภาค และ 6) ปลุกฝังสำนึกรักบ้านเกิด มีการปลุกฝังให้นักเรียนที่ได้มีโอกาสทางการศึกษาที่ดี เข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนของตน พร้อมทั้งนำแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมตนเองและผู้อื่น ใน 4 มิติ คือ 1) สร้างโอกาสที่เท่าเทียมทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนจากหลากหลายภูมิหลัง 2) ปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน 3) เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายในบทเรียน และ 4) ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การดำเนินการเหล่านี้ต้องอาศัยนโยบายที่ชัดเจน การปรับทัศนคติบุคลากร การมีบุคลากรที่หลากหลาย การปรับปรุงหลักสูตร เทคนิคการสอนแบบเน้นการมีส่วนร่วม สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม

การบริหารสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวทางหรือวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรสถานศึกษาที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหาร เพื่อการวินิจฉัย สั่งการ การควบคุมและการจัดการกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 4 ด้านหลักๆ ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้ปฏิบัติตามภารกิจตามแผนงานในการขับเคลื่อนสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีคุณภาพอันส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ การบริหารสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพ คือ การนำหลักการของวงจรคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เรียกว่า PDCA ซึ่งย่อมาจาก Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ) และ Act (ปรับปรุง) ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ดังนี้

Hitoshi (2540) กล่าวถึง การบริหารงานด้วยระบบวงจรคุณภาพจัดเป็นกิจกรรมการปรับปรุงและการควบคุมที่ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบและการปฏิบัติการแก้ไข โดยการวางแผนคือ การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และถ้าผลลัพธ์ไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้จะมีการทบทวนแผนการเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การควบคุมและการปรับปรุงสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งก็คือ การทำการวางแผน การกระทำการตรวจสอบ และการแก้ไขซ้ำอีก การทำตามวงจรคุณภาพอย่างตั้งใจและถูกต้องจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำจะทำให้เกิดการปรับปรุงและระดับของผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อยๆ และงานส่วนใหญ่จะกระทำซ้ำในสิ่งที่เคยทำมาก่อน ถึงแม้ว่างานนั้นจะดูเหมือนว่าเป็นงานใหม่ทั้งหมดก็ยังคงมีส่วนประกอบหลายส่วนที่เหมือนหรือคล้ายกับสิ่งที่เคยทำมาก่อนการปรับปรุงคุณภาพส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาวิธีการของงานที่กระทำซ้ำอย่างระมัดระวังและเป็นระบบตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ ตลอดจนมีการแก้ไขความไร้ประสิทธิภาพที่ค้นพบ กล่าวคือ โครงสร้างของวงจร PDCA มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย “การวางแผน” อย่างรอบคอบ เพื่อ “การปฏิบัติ” อย่างค่อยเป็นค่อยไป แล้วจึง “ตรวจสอบ” ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพที่สุด ก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 PDCA Cycle (Plan, Do, Check, Act)
(Lean Enterprise Institute, 2025)

การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา ผู้บริหารควรรู้จักและทำความเข้าใจกับวงจร PDCA เพื่อประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาการศึกษา (สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2545) ดังนี้

1. Plan (การวางแผน) การดำเนินการใดๆ ต้องมีการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารทุกระดับต้องมีการวางแผนที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งผู้บริหารระดับหน่วยงานและผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งการวางแผนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ เพื่อให้แผนที่วางไว้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนที่ดีจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. Do (การปฏิบัติ) เมื่อวางแผนเสร็จแล้วต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนต่อไปคือการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงแค่การวางแผนไว้เป็นเอกสารเท่านั้น แต่ต้องลงมือทำตามแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด เช่น ครูผู้สอนต้องสอนตามแผนการสอนที่ได้จัดทำไว้ ไม่ควรละเลยหรือเปลี่ยนแปลงแผนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร การทำเช่นนี้จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. Check (การตรวจสอบ) ระหว่างการดำเนินงานตามแผน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหาหรือข้อบกพร่องใดๆ เกิดขึ้นบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาแผนงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. Action (การปรับปรุงแก้ไข) การแก้ไขปัญหาและพัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่ดีได้แล้วนั้น เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน การวิเคราะห์หาสาเหตุเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และหากการดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ก็ควรมีการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดให้ผลลัพธ์ดียิ่งขึ้นไปอีก

การบริหารสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพในลักษณะการหมุนต่อเนื่อง จะทำให้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง สถานศึกษาใดหยุดหมุนวงจร PDCA ก็เปรียบเสมือนกับคนที่หมดลมหายใจ เพราะฉะนั้นวงจร PDCA จึงเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเทียบทันกับนานาประเทศ

สรุปได้ว่า วงจรคุณภาพ PDCA เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารและพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการวางแผน (Plan) ที่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านเพื่อกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ที่เหมาะสม เมื่อวางแผนแล้วจึงนำไปปฏิบัติจริง (Do) ตามแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ควบคู่ไปกับการตรวจสอบและประเมินผล (Check) เพื่อวิเคราะห์ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ หากพบปัญหาต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข (Action) และหากสำเร็จก็ต้องวางแผนพัฒนาต่อยอด การหมุนวงจร PDCA อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง ทำให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้น

การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมบูรณาการกับวงจรคุณภาพ PDCA

การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วยด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป สามารถนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ โดยการพัฒนาหลักสูตรให้มีหลากหลายและยืดหยุ่น สามารถปรับเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละกลุ่ม จัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เช่น การสอนแบบกลุ่มย่อย การสอนเสริม หรือการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นธรรมและหลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา รวมถึงการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดผลที่หลากหลาย พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนจากหลากหลายวัฒนธรรม มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นวางแผน (Plan) สำรวจและวิเคราะห์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความหลากหลายของนักเรียน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ต้องปรับปรุง วิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ประเมินความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

1.2 ขั้นปฏิบัติ (Do) ดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ โดยพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น ปรับเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน อาจใช้การสอนแบบกลุ่มย่อย การสอนเสริม หรือการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นธรรมและหลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา รวมถึงการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดผลที่หลากหลาย จัดอบรม พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนจากหลากหลายวัฒนธรรม สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงาน

1.3 ขั้นตรวจสอบ (Check) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ผลการประเมิน ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

1.4 ขั้นปรับปรุง (Act) นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแผนงานและวิธีการดำเนินงานให้ดีขึ้น พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลัก PDCA วนซ้ำไปเรื่อยๆ เพื่อให้การบริหารวิชาการในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การบริหารงานงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ระดมทุนจากแหล่งต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม บริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามระเบียบ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นวางแผน (Plan) วิเคราะห์สถานะทางการเงินของโรงเรียนในปัจจุบัน รวมถึงรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน (ถ้ามี) วิเคราะห์ความต้องการ และจัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาแนวทางการ

จัดสรรงบประมาณจากแหล่งต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงเกณฑ์การจัดสรรและความเป็นธรรมในการจัดสรร กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

2.2 ขั้นปฏิบัติ (Do) ดำเนินงานตามแผนงบประมาณ โดยระบุรายละเอียดของรายรับรายจ่าย บริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามระเบียบ โดยมีการประสานงานและติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิด สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ทุกคนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงาน ในระหว่างการทำงาน หากพบปัญหาหรืออุปสรรค ให้ทำการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานให้เหมาะสม

2.3 ขั้นตรวจสอบ (Check) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อดูว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

2.4 ขั้นปรับปรุง (Act) นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแผนงานและวิธีการดำเนินงานให้ดีขึ้น พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลัก PDCA วนซ้ำไปเรื่อยๆ เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การบริหารงานบุคคล โดยการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่หลากหลาย รวมถึงบุคลากรที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อสะท้อนความหลากหลายของนักเรียน พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความสามารถในการทำงานร่วมกับนักเรียนและชุมชนจากหลากหลายวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและเอื้อต่อการทำงานร่วมกันของบุคลากรจากหลากหลายวัฒนธรรม มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นวางแผน (Plan) ทำการสำรวจและวิเคราะห์บุคลากรในโรงเรียน ทั้งจำนวน ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประเมินความต้องการด้านบุคลากร วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการทำงานในโรงเรียน ทั้งด้านกายภาพและสังคม เพื่อดูว่าเอื้อต่อการทำงานร่วมกันของบุคลากรจากหลากหลายวัฒนธรรม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

3.2 ขั้นปฏิบัติ (Do) สรรหาบุคลากรที่มีความหลากหลาย โดยกำหนดคุณสมบัติที่ต้องการวิธีการสรรหา และการคัดเลือกบุคลากร จัดอบรม สัมมนา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี โดยปรับปรุงด้านกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ และด้านสังคม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการเคารพซึ่งกันและกัน สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงาน

3.3 ขั้นตรวจสอบ (Check) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อดูว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

3.4 ขั้นปรับปรุง (Act) นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแผนงานและวิธีการดำเนินงานให้ดีขึ้น พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลัก PDCA วนซ้ำไปเรื่อยๆ เพื่อให้การบริหารบุคคลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การบริหารทั่วไป โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องและถูกต้อง สร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง และปลอดภัยให้นักเรียนทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและได้รับการยอมรับ ส่งเสริมความเท่าเทียมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของนักเรียนจากหลากหลายวัฒนธรรม โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นวางแผน (Plan) ทำการสำรวจและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจบริบทและความต้องการของแต่ละฝ่าย ประเมินประสิทธิภาพของการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในปัจจุบัน ว่ามีความถูกต้อง ครบถ้วน และเข้าถึงชุมชนได้ดีหรือไม่ วิเคราะห์บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ว่ามีความอบอุ่น เป็นกันเอง ปลอดภัย มีความเท่าเทียมกัน และเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียนจากหลากหลายวัฒนธรรมหรือไม่ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

4.2 ขั้นปฏิบัติ (Do) ดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องและถูกต้อง โดยใช้ช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์โรงเรียน โซเชียลมีเดีย สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อบอุ่นและปลอดภัย

4.3 ขั้นตรวจสอบ (Check) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

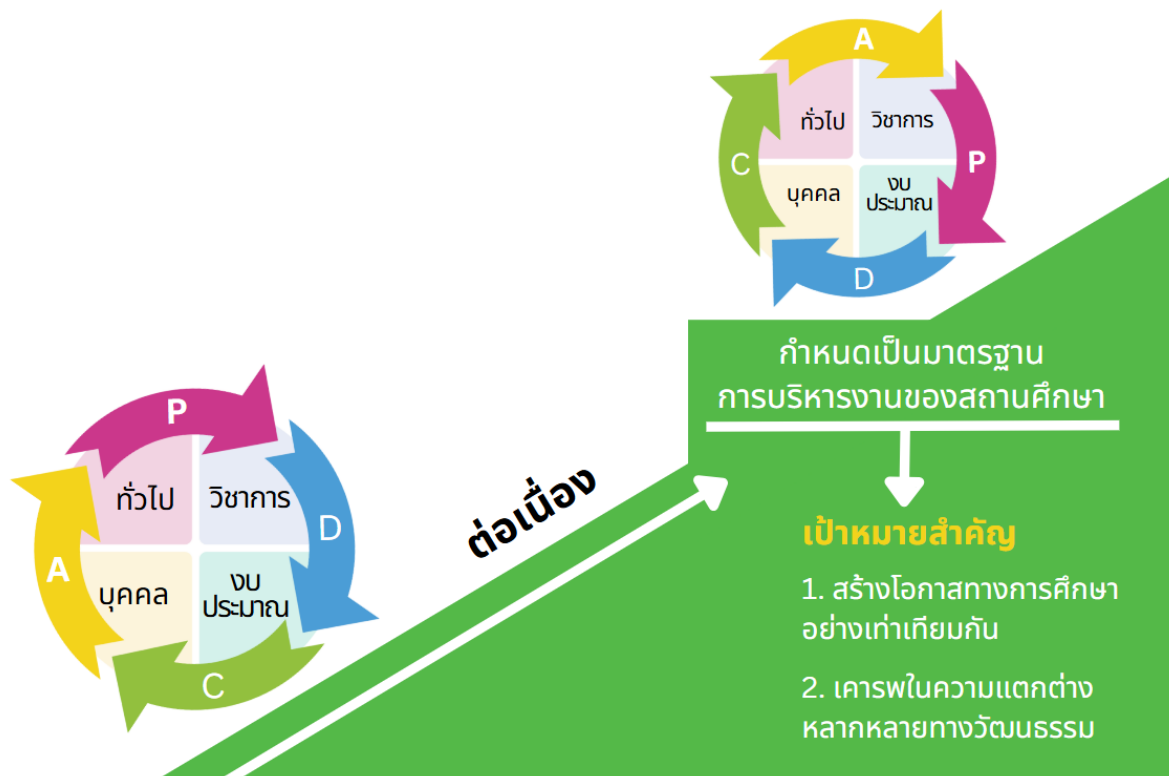
4.4 ขั้นปรับปรุง (Act) นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงแผนงานและวิธีการดำเนินงานให้ดีขึ้น พัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลัก PDCA วนซ้ำไป เพื่อให้การบริหารทั่วไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ครอบคลุม 4 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป แต่ละด้านมีขั้นตอน PDCA ที่เน้นการวางแผน, ปฏิบัติ, ตรวจสอบ, และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม เกิดความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในสถานศึกษา การบริหารด้วยวงจรคุณภาพ PDCA จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตร จัดระบบงบประมาณ บริหารบุคลากร และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

บทสรุป

การศึกษาพหุวัฒนธรรมคือแนวคิดและแนวปฏิบัติทางการศึกษาที่มุ่งเน้นความเท่าเทียม เสมอภาค และเคารพความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาซึ่งมีผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม เช่น เชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ชั้นทางสังคม และความต้องการพิเศษอื่นๆ ได้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเชิงวิพากษ์ ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มี

สอดคล้องกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ ลดความขัดแย้งระหว่างกัน เพื่อให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การนำวงจรคุณภาพ หรือ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ในบริบทการศึกษาพหุวัฒนธรรม ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมาก นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชน 3) ด้านการบริหารงานบุคคล จะช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากรจากหลากหลายวัฒนธรรม และสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม 4) ด้านการบริหารทั่วไป จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

เอกสารอ้างอิง

- ไข่มุก อุทยานวลี, บรรจง ฟ้ารุ่งสาง และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2554). ประมวลองค์ความรู้ในพหุวัฒนธรรมศึกษา. วารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี, 18(2), 1-13.
- จิติมดี อาพัทธนันท์. (2551). พหุวัฒนธรรมศึกษาในมุมมองของนักวิชาการชาวอเมริกันและข้อคิดต่อสังคมไทย. วารสารครุศาสตร์, 36, 128-134.

- บัญญัติ ยงย่วน. (2550). การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี, 18(1), 1-14.
- รสสุคนธ์ เนาวบุตร. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอกะทู้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 8(2), 420-435.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2545). การพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการ PDCA. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- อธิปัตย์ คลี่สุนทร. (2568). การศึกษาพหุวัฒนธรรม. แหล่งที่มา <https://www.moe.go.th/การศึกษาพหุวัฒนธรรม-multicultural-education/> สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2568.
- อนันต์ ทิพรรัตน์ และคณะ. (2543). Multicultural education for Thailand. วารสารสงขลานครินทร์, 6(2), 178-183.
- อมรวิทย์ นาคทรพร. (2549). สันติวัฒนธรรม สันติในตน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2551). ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Hitoshi. (2540). การบริหารคุณภาพ. แปลโดย ปรีชา สีสานุกรม. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส.
- A.L. Kavanaugh. (2005). Introduction to principalship. New York: Peeter Lang Publishing.
- Bank A James. (1994). An introduction to multicultural education. Boston: University of Washington, Seattle.
- Banks J. A. and Cherry A. McGee Banks. (1989). Multicultural education: Issues and perspectives. 6th ed. New York: John Wiley.
- C. Riehl. (2000). The principal's role in creating inclusive school for diverse student: A review of normative, empirical, and critical literature on the practice of educational administration. Review of Educational Research, 70(1), 55-81.
- Cortes, C.E. (1996). The Children Are Watching: How the Media Teach About Diversity. New York: Teachers College Press.
- Lean Enterprise Institute. (2025). Plan, Do, Check, Act (PDCA). From <https://www.lean.org/lexicon-terms/pdca/> Retrieved February 14, 2025.